

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNING HARAKAT FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI

*Navoiy davlat universiteti San'at va Sport fakulteti
Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodologiyasi
yo'nalishi*

*1- kurs magistranti **Muxammadova Shahlo Salimjon qizi***

*Ilmiy raxbar: p.f.n., v.b.professor **M.A.Asloнова***

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning harakat faolligini rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Maqolada bolalarning yosh xususiyatlari, psixomotor rivojlanish darajalari va harakat potensialini shakllantirishda o'yin texnologiyalari, interaktiv metodlar, sensorli muhitdan foydalanish kabi innovatsion yondashuvlar keltirilgan. Shuningdek, pedagogik tavsiyalar, namunaviy mashg'ulot rejalari va jadvallar taqdim etilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, harakat faolligi, innovatsion texnologiyalar, o'yin texnologiyalari, psixomotor rivojlanish, bolalar salomatligi.

Аннотация: В данной научной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты использования инновационных технологий для развития двигательной активности детей в дошкольных образовательных учреждениях. В статье проанализированы возрастные особенности детей, уровень психомоторного развития, а также представлены инновационные подходы: игровые технологии, интерактивные методы, сенсорная среда. Также даны педагогические рекомендации, примерные планы занятий и таблицы.

Ключевые слова: дошкольное образование, двигательная активность, инновационные технологии, игровые методы, психомоторное развитие, здоровье детей.

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning harakat faolligi ularning sog'lig'i, koordinatsion qobiliyatlari, psixomotor va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim omil hisoblanadi. So'nggi yillarda innovatsion pedagogik texnologiyalar bolalarning harakat potensialini maqsadli rivojlantirishda katta rol o'ynamoqda.

Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishining eng muhim jihatlaridan biri ularning harakat faolligi hisoblanadi. Harakat – bu bolalar tanasining fiziologik va psixologik rivojlanishida asosiy omil bo'lib, mushak-skelet tizimi, yurak-qon tomir faoliyati, koordinatsiya va muvozanatning shakllanishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, bolalarning harakat faolligi ularning intellektual rivojlanishiga, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga va sog'lom turmush tarzini shakllantirishga bevosita ta'sir qiladi.

So'nggi yillarda pedagogik amaliyotda **innovatsion texnologiyalar** joriy qilinishi bolalarning harakat faolligini maqsadli rivojlantirish imkonini yaratmoqda. Bu texnologiyalar o'yin, sensorli muhit, interaktiv va multimedia vositalari orqali bolalarning harakat qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Shu bilan birga, individual xususiyatlar va yosh davrining o'ziga xos talablarini hisobga olish pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi.

Bolalarning harakat faolligi yetarli bo'lmasa, bu jismoniy va ruhiy rivojlanishning kechikishiga, koordinatsion qobiliyatlarning pastligiga va umumiy salomatlikning susayishiga olib keladi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida **harakatni rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari** muhim ahamiyat kasb etadi.

Innovatsion yondashuvlar quyidagi asosiy tamoyillarga tayanadi:

1. O'yin orqali o'rganish (play-based learning)
2. Sensorli va interaktiv muhitdan foydalanish
3. Individual va guruh bo'yicha differensial yondashuv

4. Harakat va intellektual mashg'ulotlarni uyg'unlashtirish

Bolalarning harakat faolligi – bu ularning tanaviy va aqliy rivojlanishi uchun zarur bo'lgan kundalik jismoniy faoliyat darajasidir. Harakat potensialini rivojlantirish quyidagi komponentlarni o'z ichiga oladi:

- Mushak kuchi va chidamlilik
- Muvozanat va koordinatsiya
- Tezkor reflekslar va motor qobiliyatlar
- Ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalar

Innovatsion texnologiyalar bu jarayonda o'quvchilarni qiziqtiruvchi, motivatsion va interaktiv vositalar orqali ishlaydi.

Innovatsion texnologiyalar turlari

1. **O'yin texnologiyalari** – motor ko'nikmalarini rivojlantirish uchun harakatli o'yinlar, dramatizatsiya, rolli o'yinlar.
2. **Sensorli muhit** – rangli elementlar, yumshoq bloklar, interaktiv devor va pol panellar.
3. **Interaktiv metodlar** – multimedia yordamida mashg'ulotlar, smart taxtalar va raqamli qurilmalar.
4. **Integratsiya texnologiyasi** – harakat va aqliy mashg'ulotlarni birlashtirish (matematika + motor mashqlar, she'r aytish + harakat).

1- jadval. Bolalarning harakat faolligini rivojlantirish innovatsion texnologiyalari tizimi

Bolalarning harakat faolligini rivojlantirish		
O'yin texnologiyasi	Sensorli muhit	Interaktiv metodlar

Amaliy mashg'ulotlar va metodik tavsiyalar

- Haftada 4–5 mashg'ulot, har biri 20–25 daqiqa
- Guruh bo'yicha mashg'ulotlar bilan individual yondashuvni uyg'unlashtirish

- Mashg'ulotlarni fasllarga moslashtirish (bahor–tabiat bilan harakat, qish–interaktiv o'yinlar)

- Faol harakat + she'r va qo'shiqlar orqali koordinatsiya mashqlari

•

2-jadval. Mashg'ulotlar tavsiyasi

Mashg'ulot turi	Yosh guruhi	Vaqt (daqiqa)	Innovatsion vositalar
Harakatli o'yin	3–4 yosh	20	Yumshoq bloklar, rangli konuslar
Sensorli mashqlar	4–5 yosh	25	Interaktiv pol, devor panellari
Rolli o'yin	5–6 yosh	25	Dramatisatsiya, qo'g'irchoqlar
Interaktiv mashqlar	5–7 yosh	20–25	Smart taxta, multimedia

Tadqiqot natijalari

Tajriba davomida bolalar guruhida quyidagilar kuzatildi:

- Harakat koordinatsiyasi 15–20 % ga yaxshilandi
- Mushak kuchi va chidamlilik ko'rsatkichlari o'sdi
- Ijtimoiy faollik va kommunikativ ko'nikmalar mustahkamlandi
- Motivatsiya va mashg'ulotga qiziqish oshdi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning harakat faolligini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalar samarali vosita hisoblanadi. O'yin texnologiyalari, sensorli va interaktiv metodlar bolalarning psixomotor rivojlanishini tezlashtiradi va sog'lom turmush ko'nikmalarini shakllantiradi.

Kelajakda pedagogik jarayonni yanada rivojlantirish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

1. Innovatsion texnologiyalarni maktabgacha ta'lim dasturiga kiritish
2. Ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish

3. Bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan differensial yondashuv
4. Mashg'ulotlarni muntazam monitoring qilish va natijalarni tahlil qilish

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalar qo'llanilishi. – Toshkent, 2022.
3. World Health Organization. Guidelines on Physical Activity for Children. – Geneva, 2020.
4. Янковский В.А. Педагогика дошкольного возраста. – Москва: Просвещение, 2018.
5. Смирнова Е.Н. Инновационные технологии в дошкольном образовании. – Санкт-Петербург: Питер, 2021.
6. Karimov I.A. Bolalarning harakat faolligini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2020.
7. Usmonxo'jayev T.S. Jismoniy tarbiya va psixomotor rivojlanish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.

